

Assegut a n'es banquillo

Assegut a n'es banquillo
ahont séu tot acusat,
com si fos jo un lladre, un pillo,
un granuca, un golfillo
o un presiari consumat,
ma trob avuy a L'Audiencia
enrevoltat de miróns,
y frente a sa Presidencia
fatj exámen de conciencia
masséll de cavilacions.

¡Oh banquillo que serveixes
d'asiento a n'es criminals!
¡Banquillo que no croxeixes!
¡Cuants de respectes mereixes
p'és molts que has vists jurant fals!

Fent pegá cualca suada
a s'indefens inocent,
sa teua fusta ha bañada,
vent sa cosa mal-parada,
pensant lo que li estan fent.

Demunt tu hey seu rich o pobre,
inocent o criminal,
que perd esperança o hen cobra
vejent de que sa teua obra,
ton trebay es imparcial.

¡Que coses que mos diries
si tu poguesses xerrá!
¡Que embús que mos contaries
si llengo fresca tenies
y ta deixassen parlá!

¡Cuants de pares de famili
a tu t'haurán escaufat
els qui amb un o altre bujili
d'aquí cap dret a presili
per molt de temps han anat!

¡Y cuants d'inhumanitaris,
jent que heura mort y robat
que a mes d'essé sanguinaris,
tunants, ruíns, estráfolaris
s'aixecan amb llibertat!

¡Oh banquillo! ¡Ets de fusta
y no pots contestarmós!
¡Pero aquesta causa injusta
que a n'es débils los asusta
entusiasma *Es Mascle Ros*.

Si tu tenguesses llenguatje
per conversá clá y llampant,
diries amb gran ventatje
que estich dotat de coratje
emperó no tremolant.

Diries al qui comanda
que aguant amb resignació,
que tranquil aquesta tanda
espér d'el que el procés manda
fallo leal, no traidó,

que la raho hem superava
al dir tot lo que vatj dí.
De que jo tantols copiava
lo que un altre publicava
fentmé el causant sols a mi.

Diries fort y amb veu clara
que som ún d'els inocents,
d'els que presenten la cara
(que es vuy día cosa rara
ja que abunden indecents.)

Diries que m'han de treure
donantmé la llibertat,
y a n'el que aquí ma fa seure
que l'enviassen a jeure
lluñy de noltros desterrat.

Ta revolucionaries
no volguent aguantá més.
Essé repós no voldries
d'un inocent que aquests dies
es víctima d'un Procés.

Pero... ets inmóvil. ¡Paciencia!
¿Que has de fé? Has d'aguantá.
Ets de fust, no tens conciencia.
Ets el banch hont l'inocencia
pés de culpa ha d'aguantá.

Creumé que no ta cercava.
A les foscas t'he trobat.
Creumé que no et desitjava.
Que eres mes blán ma pensava
y vetj que m'he equivocat.

Ve a tu qui mata y qui róba
tant si es pobre com si es rich,
y sempre dispost ta troba...
De nadá y guardá sa róba
crech que heuré aprés aquest pich.

No ma posaré amb camies
d'onse vares. S'ha acabat.
Pués que tens pocas manies
y per amable que sies
amb tu no hey vuy amistat.

Descubriré fechorias
a *Don Fulano de Tal*
contant cuentos tots es dies
y posantlo amb agonies
que li ferán molt de mal.

Diré lo que ets altres diuen
peró ma defensaré.
Escriuré com ells escriuen
y a n'es que avuy xalánt riuen
ben procesats los veuré.

¿Que m'hen vatj a n'es desterro
desde hont estich assegut?
Desterrarmé a mí es un erro.
Tench sa voluntad de férro,
si perd, no hem don per vensút.

Son coses propies d'Espanya
es perdre qui menos té.
Si jo perd, es perque éll guaña,
perque amb suó es front no es baña
aquell *señó* que jo sé.

Si guañy, per mí es la gran Gloria
haver vensut un potent.
Gravat quedarà amb memoria
y les planes de la Historia
parlarán amb tot moment,

de la gloriosa jornada
en que el Tribunal fallá
amb forma ben mesurada
no volguent fer la trastada
d'enviarmé a *veraneá*.

Peró.... al vol s'endevina
que ja está fet es bugát.
Vetj sa raho que s'inclina
molt contrari y ma trajina
cap dret a lloch desterrat.

Tranquil jo vatj prenguent forsa
enllóch d'está acovardat.
El meu ánimo no órsa,
es imposible de tórsa
el qui díu sa veritat.

¿Que ve es desterro? Que venga
ja que l'espér d'assegut,
pero qui criteri tenga,
que amb sos contraris s'entenga
cosa que jo no he volgut.

¿Que és es fallo de L'Audiencia
donantmé sa llibertat?
Ma qued tranquil de conciencia
y sense implorá clemencia
es meu intent he lograt.

¡Oh banquillo! Aguant d'els cóssos
que es mateix servisi fas
a n'es magres que a n'es gróssos...
No ta porien fer tróssos
sense que jo t'escaufás.

Jordi Martí Rosselló (a) Es Mascle Ros.

Gran diada d'es Procés "Verga-Mascle Ros"

Dormint amb tranquil·litat y sense desper-tarmé fins s'hora d'aixecarme a divenre: m'he trobat y com a costum y vici totduna que m'he aixecat ràpidament he pensat que era es dia d'es judici. Ja sa cara m'he rentada amb sabó que no es de oló, bon café amb llet, y a poró vatj que hem fassen s'afeitada.

Cap a n'es tren falta jent a esperá sa pa-jesia que exclusivament venia per contemplá es gran moment y entre s'immensa jentada que ve sols per sentiró, vetj es simpatic *Barbó* y sa dona, (*barbonada*.)

Visitám es defensó ó bé D. Aleix Corbella missé de molta pipella qui está amb so procura-dó que es D. Germán Ballester, viu, valent y molt simpatic, resólt com un catedratic y amb res te ell qui el super,

Las deu y quart ja han tocades d'es potent y vey «Figuera» y partim a la carrera escu-drinats per mirades que a noltros mos dirigia sa jent que poc te que fé y desde un y altre carré entusiasmada sortia.

Per evitá tal cansó, ells parteixen endevant y seguit jo estich entrant a dins ca es llempi-ado. Quant faltaven cinch minuts, ¡Viva Deu es temps com vola! amb en Colóm de Buñola prest ja mos hem avenguts, y a L'Audiencia falta jent y mentres entr dins es pati, jo m'estrany molt de que esclati un aplauso tant potent. Dura llarg rato, y axó ma fa pre-guntá a s'amich perque es, y també li dich si va per ell ó per jo.

Jo crech que va per tots dos (diu en Co-lóm mitj rigüent) quant criden d'entré sa jent veus de: ¡Viva es *Mascle Ros*!

Aquí vatj comprendre clá de que era jo es qui ballava y vent que no s'acabava molt cortés vatj saludá.

¡Que n'hi havia de jent p'es pati que s'es-perava y a sa porta s'apiñava esperant es gran moment! Serpentes, crits, irapitjades, flastomias infernals y altres que per fé cabals confeccionaven ciscades. ¡Que d'amichs que vatj teni! Jo hen tench mes que no hem pensava! Tothóm sa má ma donava com si m'hagués de mori:—Jordiet que vaje bé.—Ma pareix que hey anirá.—¿Y d'axó que hen sor-tirá?—¿Que sortirá? ¡Jo que sé!

Tothóm sa desteixinava per parlá amb so procesat, fent alarde d'amistad, y mentres tothóm pitjava, un *alguacil* ma crida fentme sensilla veueta y per sa porta secreta tot se-guit ma va fe entrá. Es *testigos* a darrera també varen obehi igualment que ma seguí hasta cualcún que no heu era. Quant arribám a dedalt que guait per sa galeria, alló un bayé pareixia que está a punt de dá s'asalt.

Mos fan entrá per endins y ve sa sago-na sort; baixám per un batiport d'el cual tots devallám fins que sa va acabá s'escala, *luego* un petit corredó, s'obri llevó un portaló, tro-bantmós dins una sala.

Amb tota comodidad arribarem a n'es fi; sa portaren tant bé amb mi que vatj quedá aco-nhortat.

Es sa primera vegada que jo he entrat a L'Audiencia, sense posa cap influencia y sense cap trepitjada!

Ja passen es Majistrats, Missés y Procura-dós y a darrera *Es Mascle Ros* amb sos uis ben espolsats. Ja m'aséch de bona gana per-que estava molt cansat y assegut he meditat lo de sa primera plana; pens que alló es es meu *debut* y com tothóm comprendrá de que si jo séch allá es perque estich assegut.

«¡Audiencia pública!» (crida s'honorable President) y de públich un torrent n'entra que es fora de mida. Despues de moure albo-rot mentres que sa collocaven y es puestos tots ocupaven, reneixa es bon orde es pot.

Dona principi sa vista, y allá el Seño Se-cretari lletjeix *algo* d'es sumari passantse tot per sa vista, es *folleto* denunciati traduít literalment sentinsé a cada moment es pú-blich entusiasmat.

Despues d'havé preguntat coses d'escás

interés, D. Kim Pascual fent s'accés ma pre-gunta:—¿Es veritat que vosté es es directó a igual que propietari d'es Foch y Fum setma-nari? (Y jo contest:)—Si seño.

—¿Es vosté també es que escriu aquest article, y aquest, un y altre tant farest que axó y axó altre diu?

—Si seño, jo som s'autó de tot axó que es publica que está firmat com indica *Jorge Martí Rosselló*.

Sa prova testifical la cual teniem nombrada y está la jent ja enterada, comensa es seu surs legal.

Aquí crida es President:—*D. Juan March!*—*No ha venido, está ausente.*—*Convenido.* (Gran murmullo de sa jent.)—*D. José Tous y Ferrer.*—*No está, no se ha presentado.* (Dos ja n'hi ha a n'es tinglado que es per demés los esper.)—*D. Jerónimo Amengual!*

—*Este señor no ha llegado, no está, no se ha presentado.* (L'hi heurá agafat qualca mal.)—*José Ramis de Ayreflor!* (Y altre pich tornám senti):— *Todavía no está aquí Ilustrí-simo Señor.* ¡No m'ho haguera pensat may!) y aquí diu del tot rebent s'honorable Presi-dent:—*Pues que yengán los que hay.*

—*Jerónimo Massanet.*—*Presente.* Y amb cerimoni sa presenta D. Geroni de «La Van-guardia» fresquet.

Li preguntá sa defensa referent a lo d'en March, y es testigo, molt amarg relata mes d'una ofensa; fa favó a n'es procesat quant parla d'aquell seño fent una declaració de productiu resultat.

—*D. José Cirer.*—*Presente.* (Y *cumplido* vatj pensá.) Aquest seño declará deixant ben parat s'*ambiente* y parlant sense *recelo* a favó d'es procesat. Es homo y sempre heu ha estat es Directó de «*El Abuelo*».

—*D. Pablo Ximelis.*—Fa es meu mestre d'humorisma, mestre meu de satirisma, que es pot dí qui m'enseña *de dar los primeros pasos*, bella memoria que jo escrivia sense po tant per magres com per grassos pues sempre estave oportú amb lo que p'el Mon passava però may ma proposava injuriá res, ni ningu.

Aquí es meu defensó diu de que tot lo que quedava, heu deixava, heu renunciava per no fe mes procesó.

Parla aquí s'acusadó y com ben resolt el véya, li vatj badá bona oreya per si perdía es timó.

Mes d'un'hora va parlá fent un discurs molt brillant y que a mi m'agradá tant que sempre l'he d'alabá. ¡Peró per Deu D. Pas-cual! ¡Sap que m'hen doná de mantes! ¿Y a Cristo ni feren tantes? Ell casi estich per duptá. Que jo era un ofensiu que amb s'inmo-ralidad ballá, (qui heu sap y es prudent so calla y may amb públich heu diu.) També que era jo un falsari (y digué axó sense datos perque despues d'alguns ratos li vatj mostrá lo contrari.) Que era jo mal entrañat y no tenia remey, que no tornava vermey (qui está vermey va *bufat*.) Que era jo un homo covart (¿jo covart y may he fuit?) Que de senti-ments som buit y de crítica hen vatj fart. Que era d'uns cuentos s'autó dedicats a Don Juan. ¡Vaje un desbarat mes gran! ¡D. Kim, calli per favó! *En cuentos jamás se meía* si no vol *chascos* per llarg. ¿Vol dí es creu que D. Juan March era es mateix Sr. Z? Pues miri, jo no heu sabia y d'es cuentos som s'autó; ¿vosté es endevinadó? No hen fa ca-ra. ¡Qui hen diria!

Y despues de fe sobrada s'alocuencia diu amarg, amólla que es D. Juan March bondad personificada.

Ja heu se jo que ell es molt noble y es pot dí axó a devant Deu; D. Juan March no te res seu; ¡ha dat sa Casa d'es Poble!

¡Bravo! ¡Bravo! D. Pascual, crech que si D. Juan moria a vosté el declararía pentura s'hereu total.

Aquí es rellotje de caixa hora avansada

marcá, sa suspengué y s'aplassá per com s'horabaixa.

Molta mes que es dematí a sa plassa d'Audiencia de jent que está amb impacien-es capvespre hey acudí. ¡Quina jentada! ¡Bátre! ¡Alló sa deya pitjá! Y es judici com altre vegada a les quatre.

Comensa es meu defensó, discursejá, maestría, legalment, amb valentia, milló D. Kim, ¡Milló! Y diu que he estat insu-sense motiu ni rahó p'es célebre acus-cuant jo som un homo honrat. Diu que meua persona enloch d'essé detestable noble y es apreciable, (callen ell y es de *Xona*). Que havent estat jo injuriat aqu dematí per ell, no era jens lójich ni bell tot un seño abogad. Que s'Isleña nostra en la varen arranca prometent ferla queda b sa mateixa bandera, pero tenguent ses-cions en March amb so seu podé, per que amb so serró plé ingresant alguns milions, va vendre a mans estranes com ben clá es publicá y que a n'axó sols heu fa un homo no te entrañes. Bondad personificada (segue diguent s'oradó) ha dit que era es seu seño ben molt l'ha equivocada perque un ho-mo que fa axó, ni te bondad ni te res, es qui fa com ell, sols es un dinerari de tó. L'acus-dó sols defensa l'unich dret d'el Capital, vo-guent fe a la rahó mal y a la justicia un ofensa; jo la justicia sols viuy defensar a to moment pues que justicier ma sent y hem fa lluny de tó embuy. ¡Qui ha vist may s'acus-dó sorti fora d'acostum frequentmós es Foch y Fum sense motiu ni rahó! Vosté ha sercal arguments creguent consegut es seus fins af-cant es cap d'endins a n'es qui a n'aquest moments jo m'honr molt amb defensa perqu no va delinqüi, perque unicament va dí jo qu s'havía dí ja. Demán s'absolució de s'inocen procesat ja que es mareix llibertat antes qu desterrarió. ¿No es un acte de protesta lo que a n'es folleto heyá? ¿Perque l'han de deste-rrar? ¿Per ferhó amb sa forma aquesta d'es-criureró amb mallorquí, amb cansóns y amb un llenguatge que no dona cap ventatje a qu vulga parlá fi?

Finalment, es Tribunal fallará amb reco-ta conciencia, amb mesura, amb pacencia, amb forma lo mes legal, que costum ben adoptada que amb tots es cassos la te, en-viant a n'es carré sa persona molt honrada, o sia es meu defensat qui sense essé lladre o pillo, es aquí, a n'aquest banquillo, injusta-ment procesat. Y va acabá s'oradó diguent a n'es Tribunal que absoldre era lo legal, era es triunt de sa rahó.

Jo crech que a n'aquell moment si un ter-tro hagués estat, de dins es públich pensat surt un aplauso potent, però es públich sa detén calla y escolta es *consejo*; quant acabá D. Alejo sols va murmurá un: *Muy bien.*

Vuy parlá jo amb mallorquí y es President no heu comporta, tot seguit s'obri sa porta y es publich ja fan sorti. Per lo tant queda es judici conclús per fallá sentència confiant tots amb sa conciencia d'aquest Tribunal d'ofici.

Surt jo a defora y sa jent entusiasmade hem segueix y per tot lloch compareix amis-tat que m'está fent preguntes y mes pregun-tes a veure si m'han donat a la fi sa llibertat o es desterro de remunes.

Agrait amb tot accés es que desde allá ve-nien, cada moment repetien: «No han robats es dobbés.»

Y aquí acaba aquets *rum-rum*, no heyá mes espay y *callo*. En notificarme es *fallo* ja heu sebreu pres Foch y Fum.

JORDI MARTÍ ROSSELLÓ.

(a) *Es Mascle Ros.*

Tip-Lit. Vda. G. Ordinas.—S. Miguel